

Sluit niet één energiebron uit

AFP

AFP

ANP

Martin Sommer

Alle kaarten op windenergie van de Duitse Energiewende was een miskleun.

MARTIN SOMMER

Samsom: geen banvloeken...

Merkel: irrationeel besluit...

Poetin: verdeel en heers...

Twee jaar geleden schreef ik, ingefluisterd door defensieprofessor Rob de Wijk, over de revolutie die de vondst van schaliegas zou gaan brengen. Dalende energieprijzen, toenemende instabiliteit, daar kwam het op neer. Het voordeel was voor Amerika. De Arabische wereld zou de gevolgen voelen. Rusland evenzeer. De reacties waren schamper. Van 'schaliegas stelt niks voor', tot 'de energieprijs trekt zich er niks van aan'. Deze week had ik Rob de Wijk weer aan de lijn. Zelden kreeg iemand meer

gelijk.

Het is allemaal gebeurd en heftiger dan viel te voorzien. De OPEC slaagt er niet in de olieprijs boven de 70 dollar te houden. 'Het gaat nu razendsnel en alles komt bij elkaar', zei De Wijk. Niet te voorspellen viel dat Poetin zou gaan klieren in Oekraïne. En ook begint de Energiewende in Duitsland nu echt te bijten. Tijd voor een tussenbalans van de energiepolitiek.

Poetin gaf deze week zijn ambitie van een zuidelijke gaspijp naar Europa op. Voor hem een teleurstelling omdat hij zijn greep niet kan verstevigen. Maar de Brusselse triomf moet niet worden overdreven. Europa blijft voor eenderde afhankelijk van Russisch gas. Poetin heeft een nieuwe gasvriend gevonden in de Turkse president Erdogan. Straks kunnen ze met zijn tweeën de EU in de tang nemen. De Bulgaren en Hongaren, die zouden profiteren van South Stream, hebben zich al mokkend gemeld in Brussel. Zo heeft Poetin zijn verlies genomen en in één beweging weer verdeeldheid gezaaid.

Ook Nederland hangt aan de Russische gasbuis. Tien jaar geleden werd er strategisch ingezet op de zogeheten gasrotonde, dat wil zeggen de exclusieve doorvoer van Russisch gas via Nederland. Was het een strategische keuze? Er was geld te verdienen en dankzij het gas hoopte men Moskou aan Europa te binden.

Nu wordt er vanuit Brussel aangedrongen op een energie-unie. De grote voorvechter is de huidige voorzitter van de Europese Raad, de Pool Donald Tusk. Polen was destijds bepaald niet opgetogen over de gasrotonde omdat die de Russen de mogelijkheid gaf om zowel Oekraïne als Polen af te knijpen. Nu wil Brussel gezamenlijk

optreden. Maar MH17 of niet, Nederland houdt de gascontracten met Gazprom liever exclusief. Daarmee verdienen we geen punten - zeker niet als we zelf wijzen naar de Fransen die hun marineschepen aan Moskou willen blijven verkopen.

Gas is wel betrouwbaar. De instabiliteit komt niet van de Russen, die ook in de Sovjettijd de kraan nooit hebben dichtgedraaid. De onbetrouwbaarheid komt uit Duitsland met zijn Energiewende - door de Financial Times het enige irrationele besluit van Angela Merkel genoemd. Deze week besloot energiegigant E.On tot splitsing. Het schone deel mag de naam E.On houden, het traditionele deel (gas, kolen) wordt afgebouwd. Niet omdat E.On opeens het milieu omarmt, maar omdat met fossiel geen droog brood meer te verdienen valt. Windenergie krijgt subsidie en gaat voor op het Duitse net. Zodoende is er een overschot aan stroom en zit E.On met enorme afschrijvingen op traditionele elektriciteitscentrales.

De milieulobby juicht, maar deze ontwikkeling gaat ten koste van de betrouwbaarheid van het net. Wind kun je immers niet bestellen. Anderhalf jaar geleden dreigde in Duitsland al eens een totale black out. Ook Nederland krijgt met die instabiliteit te maken, aldus netbeheerder Tennet vorig jaar in een rapport. Wie twijfelt aan de ernst, moet nu in België kijken. Daar vielen twee kerncentrales uit. Met de Kerst vreest men in het donker te zitten.

Vorige week lekte een brief uit van de Duitse vicepremier Sigmar Gabriel (SPD). Die smeekte het Zweedse energiebedrijf Vattenfall om te investeren in twee Duitse bruinkoolmijnen. Zijn smeekbede had alles te maken met de instabiliteit van het Duitse net. Officieel wil Duitsland de milieudoelen verder aanscherpen, maar stilzwijgend is het land nog altijd afhankelijk van vieze bruinkoolenergie.

Illustratief voor de gevolgen in

Nederland is de toestand bij aluminiumfabriek Aldel in Delfzijl. Die was failliet en probeert nu op te krabbelen. Aldel heeft veel stroom nodig. Welnu, in de Eemshaven staan een elektriciteitsfabriek op gas en een op kolen. Die draaien allebei niet, de ene vanwege de prijs, de ander vanwege het milieu. Er komt in de haven een kabel binnen met schone Noorse stroom. Te duur. Aldel moet nu een kabel naar Duitsland leggen om goedkope stroom te krijgen. Goedkoop, dat wil zeggen dure, zwaar gesubsidieerde Duitse windstroom. Rationeel is de toestand niet, stabiel al helemaal niet.

Wat te doen? Energievoorziening is een klassiek wicked problem; schaken op vier borden met variabelen die je niet beheerst, kortweg Poetin, Energiewende en schaliegas. Diversificatie is het sleutelwoord. Risicospreiding, van zoveel mogelijk walletjes eten. Dat maakt het makkelijker dramatische ontwikkelingen, politiek of anderszins, op te vangen. Precies tegengesteld dus aan de Energiewende in Duitsland, waar men alle kaarten op wind heeft gezet.

In Nederland is de verleiding groot om te doen alsof er niets aan de hand is. Ach ja, schaliegas en Poetin. Het klimaatdebat woensdag in de Kamer was in hoofdzaak een ouderwets domineesdebat over het einde van de wereld. Maar wij zitten net als de Duitsers wat betreft een betrouwbare energievoorziening met onze vingers tussen de deur. Risicospreiding betekent dat we vooral geen energiebronnen moeten uitsluiten. Een beetje van alles. Ook windenergie, vooruit dan maar. Maar géén banvloeken over het boren naar schaliegas, zoals de paniekerige Samsom in de Kamer uitsprak. En zeker wel kernenergie overwegen, zoals het CDA heeft gesuggereerd.